

Запобіжні заходи. Аналіз судової практики

Доповідач: Сергій Гребенюк,
Радник ЮБ «Єгоров, Пугінській,
Афанасьєв і партнери»,
співкерівник кримінально-
правової практики.

Види запобіжних заходів

- **Особисте зобов'язання**
- **Особиста порука**
- **Застава**
- **Домашній арешт**
- **Тримання під вартою**
- **Затримання особи**
(тимчасовий запобіжний захід)

- **Всі запобіжні заходи обираються виключно судом (слідчим суддею).**
- **Підставою для застосування запобіжних заходів є оформлене відповідно до закону клопотання слідчого (прокурора) про обрання конкретного запобіжного заходу.**

Процесуальні вимоги

- **Копія клопотання про застосування запобіжних заходів та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу надається підозрюваному не пізніше ніж за 3 години до початку розгляду клопотання.**
- **Розгляд клопотання здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника (виняток: обрання тримання під вартою, коли особа оголошена в міжнародний розшук).**
- **Захист має право досліджувати докази, документи, показання, які є в матеріалах, та надавати свої докази, а також заявляти клопотання про виклик та допит свідків.**

**Для застосування запобіжного заходу
стороною обвинувачення обов'язково
мають бути доведені 3 обставини:**

- **Наявність обґрунтованої підозри;**
- **Наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один з ризиків, на які вказує сторона обвинувачення;**
- **Недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризикам.**

- Застосування практики Європейського суду з прав людини для тлумачення поняття “обґрунтована підозра”.
- Обґрунтована підозра:
 - наявність фактів або інформації, які б могли переконати об’єктивного спостерігача в тому, що відповідна особа могла-таки вчинити злочин;
 - всі аргументи повинні бути не абстрактними, а підтверджуватися фактичними даними;
 - докази повинні бути достатніми;
 - рішення суду повинно бути мотивоване.

- При обранні запобіжного заходу повинні бути забезпечені «основоположні гарантії процедури, яка застосовується у випадках, пов'язаних з позбавленням волі»:
 - вимагається проведення усного слухання;
 - судове провадження має бути змагальним і завжди забезпечувати принцип рівності сторін - прокурора та особи, яка тримається під вартою (така особа повинна мати доступ до матеріалів слідства, які є необхідними для оцінки законності її тримання під вартою, повинна мати можливість особисто прокоментувати доводи органів прокуратури, тощо);
 - особі має бути забезпечено можливість реалізації права на захист.

Загальний порядок застосування

- **Ризики, для запобігання яким може бути обрано запобіжний захід:**
 - Переховування від органів досудового розслідування чи суду;
 - Знищення або спотворення будь-яких речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин злочину;
 - Незаконний вплив на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, експерта, спеціаліста;
 - Перешкоджання кримінальному провадженню іншим чином;
 - Вчинення іншого кримінального правопорушення або продовження правопорушення, в якому підозрюється.

В ухвалі суду, серед іншого, повинні бути зазначені:

- Обставини, які свідчать про існування ризиків;
- Обставини, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання зазначеним ризикам;
- Посилання на докази, які обґрунтовують ці обставини.

Взяття під варту

- застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може бути застосовано;
- застосовується до виключного переліку осіб;
- слідчий суддя зобов'язаний визначити розмір застави, при внесенні якого тримання під вартою буде змінено на заставу;
- строк тримання під вартою не може перевищувати 60 днів, сукупний строк не може бути більшим 6 місяців (щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості) або 12 місяців (щодо тяжких або особливо тяжких злочинів);
- в ухвалі суду повинна бути зазначена дата закінчення дії тримання під вартою.

Ухвала про застосування запобіжного заходу

- 1. В ухвалі суду повинен бути зазначений період, на який застосовується запобіжний захід.**
- 2. Апеляційному оскарженню підлягає ухвала про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту та тримання під вартою.**
- 3. Слідчий суддя зобов'язаний визначити розмір застави, при внесенні якого тримання під вартою буде змінено на заставу.**
- 4. Строк тримання під вартою не може перевищувати 60 днів, сукупний строк не може бути більшим 6 місяців (щодо злочинів невеликої або середньої тяжкості) або 12 місяців (щодо тяжких або особливо тяжких злочинів).**

Особливості застосування запобіжних заходів

Застава

- Розмір застави визначається з урахуванням обставин кримінального правопорушення, майнового та сімейного стану підозрюваного, інших даних про його особу.
- Розмір застави не може бути завідомо непомірним для підозрюваного чи обвинуваченого.
- Розмір застави:
 - для невеликої та середньої тяжкості злочинів – від 1 до 20 мін. зарплат;
 - для тяжких злочинів – від 20 до 80 мін. зарплат;
 - для особливо тяжких злочинів – від 80 до 300 мін. зарплат.
- Розмір застави може бути більшим за максимально можливий тільки щодо особи, підозрюваної чи обвинуваченої у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину, якщо суд встановить, що такий розмір не здатен забезпечити виконання особою покладених на неї обов'язків.
- Відсутня прив'язка розміру застави до розміру шкоди, завданої злочином.

Домашній арешт

- Домашній арешт полягає в забороні підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби.
- Домашній арешт може застосовуватися тільки, якщо особа підозрюється у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі.
- Працівники органів внутрішніх справ мають право (без будь-яких обмежень) з'являтися в житло особи, яка перебуває під домашнім арештом, вимагати надати усні чи письмові пояснення, використовувати електронні засоби контролю.

LAW
OFFICES

EGOROV
PUGINSKY
AFANASIEV
& PARTNERS

THANK YOU
FOR YOUR
ATTENTION!

38 Volodymyrska St.,
Kyiv, 01034, Ukraine

Tel.: +380 (44) 492 82 82

Fax: +380 (44) 492 88 72

www.epam.ru

Sergiy Grebenyuk,

s.grebenyuk@epap.ua